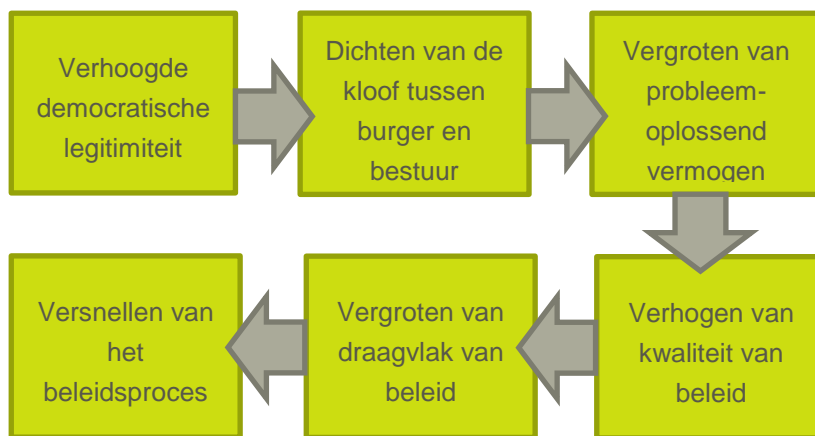

Waarom beleidsparticipatie organiseren?

1 Inleiding

Er spelen verschillende argumenten wanneer een lokaal bestuur beslist om burgerparticipatie te organiseren aan het lokaal beleid. De reden waarom er participatie georganiseerd wordt, heeft invloed wanneer, met wie en hoe het participatietraject vorm krijgt.

We zetten de mogelijke redenen op een rijtje.

Figuur 1 motievenketen van interactief beleid (Edelbos 2000)

2 Argumenten

2.1 Juridisch argument 'omdat het moet'

Het OCMW- en gemeentedecreet verplichten het lokaal bestuur burgerparticipatie te organiseren aan het lokaal beleid. Dit kan gebeuren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het beleid. Daarnaast leggen ook sectorale decreten regels en procedures op hoe, wanneer en met wie deze participatie dient te verlopen. Het planlastendecreet ijvert voor minder strikte regelgeving vanuit de sectoren over hoe het participatieproces dient te verlopen. Het is nog even afwachten op de vertaalslag in de sectorale decreten.

Sommige burgers en/of actiecomités waken erop of het besluitvormingsproces deze wettelijke regels volgt. Zij zullen ook waken op de beginselen van een goed bestuur zoals transparantie, behoorlijke belangenafweging, verantwoording, participatieprocedures....

2.2 Instrumenteel argument 'omdat het loont'

Kwaliteit

De gemeente en het OCMW hebben nood aan de kennis en ervaring van burgers vanuit hun rol als gebruiker/klant van de dienstverlening. Op basis van deze input kan het bestuur de kwaliteit van zijn beleid vergroten. Het bestuur leert de verschillende perspectieven en meningen van burgers kennen en kan het beleid erop afstemmen. Volgens deze argumentatie kan een efficiënt en effectief beleid maar tot stand komen wanneer beroep wordt gedaan op de expertise van burgers.

Afhankelijk van het onderwerp, betreft het bestuur inhoudelijke experts (bijvoorbeeld leden van een adviesraad) of ervaringsdeskundigen (gebruikers van een bepaalde dienstverlening). Wil het bestuur de experts van een specifiek vakdomein horen of eerder de ervaring van de man in de straat? Bij de heraanleg van een speelpleintje bijvoorbeeld kan een bestuur de jeugdsector bevragen (jeugdconsulent, jeugdraad...) of kan het een bevraging organiseren bij de kinderen, jongeren en ouders die dagelijks gebruik maken van het plein. De plaats van de budgetmeter kan bijvoorbeeld bepaald worden door het OCMW-cliënteel of door de medewerkers van het OCMW.

Draagvlak

Het lokaal bestuur heeft nood aan draagvlak en legitimiteit voor het beleid. Naast de representatieve democratie voorziet het bestuur kanalen om de slagkracht van het beleid te vergroten, consensus na te streven en weerstand en hindermacht te vermijden. Daarbij is het belangrijk dat het bestuur de appreciatiecriteria en de afwegingskaders van burgers kent. Het bestuur hoopt dat wanneer burgers betrokken worden bij de beleidsbepaling, ze ook mee verantwoordelijkheid zullen opnemen voor het eindresultaat. Het hoopt dankzij de participatie dat burgers het beleid zullen ondersteunen en geen protestacties organiseren.

Hierbij horen enkele kanttekeningen. Als een bestuur participatie organiseert omwille van draagvlak, dan moet het ook rekening houden met de non-participanten. Sommige burgers weigeren te participeren uit angst dat hun medewerking aan het lokaal beleid hun kritische stem monddood maakt en hun hindermacht ontwijft. Andere burgers participeren niet aan het lokaal beleid omdat er teveel vakjargon gebruikt wordt, er teveel voorkennis vereist is of ze vergadertechnieken niet eigen zijn. Wil je als lokaal bestuur draagvlak creëren voor je beleid, dan is het cruciaal dat je alle burgers bereikt. Ten tweede kan de context snel veranderen waardoor de voorwaarden voor het draagvlak kan verdwijnen.

Sociaal leren

Participatie is een manier van sociaal leren waarbij deelnemers luisteren naar de verschillende perspectieven van anderen. Zowel de burgers als het lokaal bestuur leren van elkaars inzichten en ervaringen. Door een groep samen te stellen uit deelnemers met diverse achtergronden en ervaringen, creëer je een leerzame discussie. De deelnemers verwoorden

hun eigen perspectief en luisteren naar de ervaring van een ander. Zo overstijgen de deelnemers hun eigen inzichten, ze leren de mozaïek van meningen zien zonder dat de individuele meningen en verschillen verdwijnen. Essentieel is daarbij dat de verschillende inzichten kunnen botsen met elkaar zonder dat ze daarbij steeds tot consensus moeten leiden. Deze uitwisseling leidt tot kwalitatieve oplossingen en een inhoudelijk steviger beleid. Het beleid is gevoed door meer en betere inzichten. Het zijn meer inzichten omdat de meningen en overwegingen van een grote groep mensen is meegenomen. Het zijn betere inzichten omdat de argumenten ontwikkeld worden in confrontatie en uitwisseling vanuit verschillende invalshoeken en kennisdomeinen. Doordat er verder gebouwd wordt op elkaars argumenten kom je tot vernieuwende ideeën en oplossingen. Dit is voornamelijk bruikbaar voor complexe vraagstukken die vaak niet op te lossen zijn vanuit één perspectief.

2.3 Moreel argument 'omdat het zo hoort'

Het bestuur wil burgers betrekken bij het beleid omdat de representatieve democratie burgerbetrokkenheid onvoldoende stimuleert. Burgers betrekken zal het lokaal beleid democratischer maken doordat er meer mensen betrokken zijn bij de beleidsvorming. Kanttekening hierbij is dat het participatieproces aan enkele kwaliteitseisen moet voldoen, wanneer het de representatieve democratie wil aanvullen. Kwaliteitseisen zijn bijvoorbeeld een representatieve samenstelling van de deelnemers, een minimum aantal deelnemers, een evenwicht tussen belanghebbenden...

Een tweede argument is dat burgers dankzij de deelname aan een participatietraject vaardigheden ontwikkelen die gevoelens van machteloosheid en vervreemding tegengaan. Op die manier stimuleert participatie actieve burgers die verantwoordelijkheid opnemen voor de samenleving en zich niet louter als consument opstellen naar het lokaal bestuur. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat niet iedereen over alles kan meepraten. Daarom vaardigen we mandatarissen af die in onze plaats onze standpunten vertegenwoordigen.

3 Bronvermelding

- Vandenabeele, J. & Goorden, L. (2002). Biotechnologie en het debat anno 2002: een vooruitblik. Zwijnaarde: VIB.
- Steyaert, S., Massa, K. & Verheijen, L. (winter 2010). Participatieleren, develop, jaargang 6, nummer 4.
- De Graaf, L. Is interactief beleid nu een instrument of is het democratisch? [paper] Universiteit Tilburg.
- Edelenbos, J., (2000). Proces in vorm. Procesbegeleiding van interactieve beleidsvorming over lokale ruimtelijke projecten, Utrecht.